Το βλέμμα που δεν προσπερνά

Επιστρέφοντας χθες από την αγορά, φορτωμένος με τις δύο τσάντες των τροφίμων της εβδομάδος, είδα σε ένα άνοιγμα του πεζοδρομίου έναν άνθρωπο να ζητιανεύει. Από μακριά ήταν ακόμη μια ασαφής φιγούρα μέσα στο πλήθος. Σε τέτοιες απρόσμενες συναντήσεις έχω πάντοτε στην τσέπη μου λίγα "ρέστα", έτοιμα να δοθούν σε έναν αναξιοπαθούντα. Μόνο που σχεδόν πάντοτε, την ώρα εκείνη, αρχίζει μέσα μου μια άλλη φωνή, η φωνή της ορθολογικής καχυποψίας: **«Μην το κάνεις. Είναι επαγγελματίας επαίτης. Προχώρα». «Είναι Ρομά, είναι κατεργάρης». «Είναι αλλοδαπός, φύγε».** Η σκέψη μου είναι πολύ γρήγορη και πάντα προλαβαίνει την καρδιά και... πριν ακόμη γνωρίσει τον άνθρωπο, τον έχει ήδη κατατάξει σε κατηγορία.

Αυτή τη φορά, όμως, δεν μπορούσα να προσπεράσω τόσο εύκολα. Όταν πλησίασα, είδα πως δεν επρόκειτο για άνδρα αλλά για μια νεαρή κοπέλα. Δίπλα της καθόταν ένα μικρό σκυλάκι. Κι όταν η κυρία που βάδιζε μπροστά μου απομακρύνθηκε και άνοιξε το οπτικό μου πεδίο, η ματιά μου μετατράπηκε σε βλέμμα. Την κοίταξα κατευθείαν στο πρόσωπο και συνάντησα τα μάτια της. Ύστερα κοίταξα το σκυλάκι και συνάντησα τα δικά του. Ήταν δύο βλέμματα που, χωρίς να αρθρώνουν λέξη, μιλούσαν. Κοντοστάθηκα. Δεν μπορούσα για λίγες στιγμές να αποσπάσω τα μάτια μου από το ένα και από το άλλο. Και, σαν να αποκρυπτογραφούσα μια σιωπηλή επιγραφή, ένιωσα πως και τα δύο βλέμματα έγραφαν με κεφαλαία γράμματα:

«Είμαστε αξιοπρεπείς! Ζητούμε τη βοήθειά σου. Μην μας προσπεράσεις».

Δεν ξέρω αν τα μάτια λένε πάντοτε την αλήθεια. Εκείνη όμως τη στιγμή, αυτά τα δύο βλέμματα με σταμάτησαν. Με προβλημάτισαν.

Προσπέρασα λίγα βήματα και κοντοστάθηκα. Άνοιξα το πορτοφόλι μου, έβγαλα όλα τα ψιλά που είχα και γύρισα πίσω. Με ευγένεια τα τοποθέτησα στην απλωμένη παλάμη της. Τα βλέμματά μας συναντήθηκαν και πάλι. Στα μάτια της

διάβασα ένα μεγάλο **«ευχαριστώ»**, μια ανακούφιση, μια μικρή χαρά. Και το βλέμμα του σκύλου μού φάνηκε σαν ένα αθώο, σιωπηλό χαμόγελο.
Τέτοια "μικρά θαύματα" συμβαίνουν κάποτε στον δρόμο !

Όμως, καθώς απομακρυνόμουν, ένα ερώτημα άρχισε να με ακολουθεί μέχρι το σπίτι: "**Τι είναι εκείνο που κάνει έναν άνθρωπο να καθίσει στην άκρη ενός πεζοδρομίου και να απλώσει το χέρι του προς έναν άγνωστο;"** Ποια αόρατη θύελλα έχει προηγηθεί, πριν φτάσει κάποιος στο έσχατο σημείο να ζητήσει από έναν περαστικό λίγα κέρματα, λίγο ψωμί, μια ανάσα ανακούφισης; Και πόσο εύκολο είναι για εμάς να κρίνουμε, μέσα σε τρία μόλις δευτερόλεπτα, μια ολόκληρη ζωή;

Πίσω από ένα απλωμένο χέρι μπορεί να κρύβεται μια αρρώστια, μια ανεργία, ένα χρέος, μια οικογενειακή συμφορά, μια εγκατάλειψη, μια αναπηρία, μια ψυχική κατάρρευση. Μπορεί να βρίσκεται ένας άνθρωπος που έχασε τη δουλειά του και μαζί της την αυτοπεποίθησή του. Μια μάνα που ζητά για το παιδί της. Ένας ηλικιωμένος που χρειάζεται τα φάρμακά του, ένας μόνος άνθρωπος που ζητά απλώς τα απολύτως αναγκαία.

Υπάρχει όμως και η άλλη όψη! Μπορεί να υπάρχει συνήθεια, προσποίηση, εκμετάλλευση, ακόμη και οργανωμένη επαιτεία. Υπάρχουν άνθρωποι που μετατρέπουν την επαιτεία σε βιοποριστική πρακτική και καλλιεργούν μάλιστα την **"τέχνη της συγκίνησης".** Υπάρχουν εκείνοι που σκηνοθετούν την ανάγκη, χρησιμοποιούν ιστορίες που προκαλούν οίκτο ή ακόμη και παιδιά και ζώα για να μαλακώσουν την καρδιά του περαστικού.

Ο δρόμος, όπως και η ζωή, δεν αποτελείται από μία μόνο αλήθεια!
Γι' αυτό το δύσκολο δεν είναι να επιλέξουμε ανάμεσα στην **καλοσύνη** και την **κρίση**. **Είναι να κατορθώσουμε να έχουμε και τις δύο**. **Να μη γίνουμε ούτε αφελείς ούτε σκληροί.** Να μη θεωρούμε **κάθε επαίτη απατεώνα**, αλλά ούτε και **κάθε απλωμένο χέρι αδιαμφισβήτητο τεκμήριο ανάγκης**. Η καλοσύνη δεν απαιτεί αφέλεια, αλλά και η διάκριση δεν απαιτεί αναλγησία. Υπάρχει ένας τρίτος δρόμος, δυσκολότερος και βαθύτερα ανθρώπινος.
Τον ονομάζω "**η ευσπλαχνία με φρόνηση".**

Το γεγονός ότι υπάρχει ψεύτικη ανάγκη, δεν καταργεί την αληθινή ανάγκη. Όπως ένα πλαστό νόμισμα δεν καθιστά όλα τα νομίσματα πλαστά, έτσι και ένας επαγγελματίας της επαιτείας δεν μπορεί να μετατρέπει κάθε φτωχό σε απατεώνα. Η ύπαρξη της απάτης δεν μας επιβάλλει λιγότερη ανθρωπιά, αλλά **μας επιβάλλει να έχουμε περισσότερη περίσκεψη**.

Και τότε επέστρεψε η σκέψη μου στη νεαρή κοπέλα. Δεν γνωρίζω την ιστορία της. Δεν μπορώ να βεβαιώσω ποια συμφορά την έφερε εκεί, ούτε αν η ζωή της ήταν ακριβώς όπως τη φαντάστηκα εκείνη τη στιγμή. Δεν θέλω να κατασκευάσω μέσα μου μια βεβαιότητα από μια υπόθεση. Ξέρω μόνο ό,τι είδα. Ένα νεανικό πρόσωπο, ένα απλωμένο χέρι, ένα μικρό σκυλί και δύο βλέμματα που με σταμάτησαν.

Και ίσως αυτή ακριβώς η άγνοια να είναι ένα από τα μεγαλύτερα μαθήματα της ιστορίας. **Δεν γνωρίζουμε πάντοτε την αλήθεια του άλλου. Γνωρίζουμε όμως καλά τη δική μας στάση απέναντί του.**

Τίθεται το ερώτημα: Το βλέμμα λέει την αλήθεια;

Θα ήθελα να απαντήσω καταφατικά, επειδή η απάντηση αυτή είναι όμορφη. Όμως η ζωή είναι σοφότερη από τις εύκολες απαντήσεις. Το βλέμμα μπορεί να φανερώσει φόβο, ντροπή, ευγνωμοσύνη, απόγνωση, χαρά, προσδοκία. **Μπορεί όμως και να παραπλανήσει.** Ένας άνθρωπος μπορεί να μάθει να κρύβει την αλήθεια του, όπως μπορεί να μάθει και να υποδύεται ένα συναίσθημα. **Γι' αυτό το βλέμμα <u>είναι μόνον ένα σημάδι</u> και όχι δικαστική απόφαση.**

Και ποιος μπορεί να το διαβάσει;

Δεν αρκεί, νομίζω, να έχει κάποιος οξυδερκή μάτια. Χρειάζεται οπωσδήποτε και ήσυχη καρδιά. Ο άνθρωπος που έμαθε να ακούει χωρίς να διακόπτει, να παρατηρεί χωρίς να καταδικάζει και να βοηθά χωρίς να ταπεινώνει, έχει περισσότερες πιθανότητες να καταλάβει τον συνάνθρωπό του. **Καθαρή καρδιά δεν σημαίνει καρδιά που πιστεύει όλα όσα βλέπει. Σημαίνει καρδιά που δεν βιάζεται να μισήσει, δεν βιάζεται να κρίνει αυτό που δεν γνωρίζει.**

Εδώ ίσως βρίσκεται και η βαθύτερη σχέση ανάμεσα στην πίστη και στο βλέμμα. Εκείνος που πιστεύει στον Θεό ή ακόμη και εκείνος που πιστεύει βαθιά

στην αξία του ανθρώπου, καλείται να βλέπει πίσω από την εξωτερική εικόνα. Όχι για να γίνει παντογνώστης, αλλά για να θυμάται πως **κάθε πρόσωπο έχει μια ιστορία που δεν του έχει αποκαλυφθεί.** Η γνήσια πίστη δεν μας κάνει αφελείς. Θα έλεγα με βεβαιότητα ότι μας κάνει περισσότερο υπεύθυνους απέναντι στον άλλον.

Υπάρχει, βέβαια, και η σκοτεινή πλευρά της ανθρώπινης επινοητικότητας. Το παρακολουθούμε σχεδόν καθημερινά στην Πατρίδα μας! Οι στυγνοί εκμεταλλευτές μπορούν να διαβάσουν βλέμματα και να αναγνωρίσουν τον ευαίσθητο, τον ηλικιωμένο, τον φοβισμένο, εκείνον που δυσκολεύεται να πει "όχι". **Η ίδια "ευφυΐα" που μπορεί να υπηρετήσει το καλό μπορεί να υπηρετήσει και την εκμετάλλευση. <u>Γι' αυτό η κοινωνική αρετή χρειάζεται πάντοτε ως συνοδό της τη φρόνηση</u>.**

Κάπου εδώ αναδύεται στη μνήμη μου ο Νικηταράς. Η ιστορική μνήμη τον διέσωσε ως έναν από τους αγωνιστές του 1821 που γνώρισαν μεγάλη ένδεια στα τελευταία χρόνια της ζωής τους. **Η ζωή του Νικήτα Σταματελόπουλου,** όπως ονομάζονταν, έχει τεκμηριωθεί μέσα από το έργο του Γεωργίου Τερτσέτη, ιδιόχειρα έγγραφα και αρχειακές πηγές, ενώ έχει καταγραφεί πως πέθανε τυφλός και πάμφτωχος. Η γνωστή αφήγηση για την άδεια επαιτείας του έχει διασωθεί σε μεταγενέστερες πηγές, με επιμέρους παραλλαγές. Πέρα όμως από τις λεπτομέρειες της αφήγησης, η ουσία παραμένει συγκλονιστική: **Ένας άνθρωπος, ένας ήρωας, που έδωσε τη ζωή του στον Αγώνα για την ελευθερία της Πατρίδας, βρέθηκε στα γεράματά του σε τέτοια ανάγκη, ώστε το όνομά του να συνδεθεί με την επαιτεία.** Η εικόνα έχει μέσα της μια πικρή ειρωνεία. **<u>Ο άνθρωπος αυτός που κάποτε ύψωσε το σπαθί του για την ελευθερία, βρέθηκε κάποτε να υψώνει το χέρι του για έναν οβολό</u>.**

Αν αυτό δεν συγκλονίζει τη συνείδησή μας, ίσως έχουμε συνηθίσει υπερβολικά την ανθρώπινη δυστυχία. Η πατρίδα δεν κρίνεται μόνο από τα μνημεία που στήνει στους ήρωές της, αλλά και από τον τρόπο με τον οποίο στέκεται δίπλα στον αδύναμο, στον άρρωστο, στον ηλικιωμένο, στον άνεργο, στο παιδί που κινδυνεύει να στερηθεί την εκπαίδευσή του.

Και εδώ η μικρή κοπέλα του δρόμου αποκτά στη σκέψη μου ευρύτερη σημασία. Αν ένα παιδί βρίσκεται στον δρόμο αντί στο σχολείο για να συγκεντρώσει χρήματα για την οικογένειά του, τότε το πρόβλημα δεν είναι μόνο οικονομικό. Είναι παιδαγωγικό, κοινωνικό και πολιτειακό. Ένα παιδί που αντί να κρατά βιβλίο κρατά ένα πλαστικό κυπελλάκι για κέρματα θέτει μπροστά μας ένα αμείλικτο ερώτημα:

Τι κοινωνία χτίζουμε όταν η ανάγκη στερεί από την παιδική ηλικία το δικαίωμα να είναι παιδική;

<u>Το σχολείο είναι ίσως το ευγενέστερο αντίδοτο στη μόνιμη φτώχεια</u>. Η γνώση δεν γεμίζει αμέσως ένα άδειο πορτοφόλι, μπορεί όμως να ανοίξει έναν δρόμο **που δεν τελειώνει στο πεζοδρόμιο**. Γι' αυτό, όταν βλέπουμε παιδιά σε συνθήκες επαιτείας, η υπεύθυνη βοήθεια δεν είναι πάντοτε ένα κέρμα. Μπορεί να είναι η ενημέρωση μιας αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας, η στήριξη μιας αξιόπιστης κοινωνικής δο-

μής, η προσπάθεια να συνδεθεί μια οικογένεια με εκείνους που μπορούν πραγματικά να τη βοηθήσουν.

Η ελεημοσύνη ανακουφίζει τη στιγμή αλλά η οργανωμένη κοινωνική φροντίδα μπορεί να αλλάξει μια ζωή.

Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι το μικρό κέρμα είναι άχρηστο. Υπάρχουν στιγμές κατά τις οποίες μια μικρή πράξη είναι το μόνο που μπορούμε να προσφέρουμε. Μόνο που πρέπει να τη συνοδεύει η αξιοπρέπεια. Δεν δίνουμε για να αισθανθούμε ανώτεροι. Δίνουμε επειδή αναγνωρίζουμε πως, κάτω από διαφορετικές συνθήκες, θα μπορούσαμε κι εμείς να βρεθούμε στην άλλη πλευρά του δρόμου.

Η πραγματική φιλανθρωπία δεν κοιτάζει αφ' υψηλού. **Σκύβει λίγο, ώστε να συναντήσει το βλέμμα του άλλου στο ίδιο ύψος.**

Υπάρχει όμως και μια ακόμη, δυσκολότερη ανθρώπινη συμπεριφορά! Να συνηθίσουμε να ανεχόμαστε τον πόνο. Και αυτό δεν είναι ορθό. Δεν θα πρέπει να περνάμε δίπλα από έναν άνθρωπο που υποφέρει, όπως περνάμε δίπλα από έναν κάδο ή μια πινακίδα. Να μην αφήσουμε την καθημερινότητα να μας κάνει "πέτρινους". Γιατί η καρδιά του ανθρώπου δεν πρέπει να γίνει κρύα σαν πεζοδρόμιο, όπου όλοι περνούν και κανείς δεν σταματά.

Στα παιδιά μας θα έλεγα να βοηθάτε, αλλά να σκέφτεστε, να συμπονάτε, αλλά να μη φοβάστε να ζητήσετε βοήθεια όταν κάτι σας φαίνεται ύποπτο. Να μη χλευάζετε τον φτωχό και να μη θεωρείτε τον διαφορετικό κατώτερο. Να μην κρίνετε έναν άνθρωπο από τα ρούχα, την καταγωγή ή τη γλώσσα του. Να μάθετε να ξεχωρίζετε τη φτώχεια από την απάτη χωρίς, να συγχέετε τη διάκριση με την περιφρόνηση.

Στους μεγάλους θα έλεγα κάτι δυσκολότερο. Ας προσέχουμε μήπως η καχυποψία μας γίνει άλλοθι για την αδιαφορία μας. Είναι εύκολο να λέμε "όλοι απατεώνες είναι". Η φράση αυτή μας απαλλάσσει από την ευθύνη και μας επιτρέπει να συνεχίζουμε τον δρόμο μας με ήσυχη συνείδηση. Όμως, η ήσυχη συνείδηση, δεν είναι πάντοτε καθαρή συνείδηση. Κάποτε γίνεται απλώς μια συνείδηση που έπαψε να ενοχλείται.

Και σε εκείνους που πράγματι εκμεταλλεύονται την ευαισθησία των άλλων θα τους έλεγα, να μην κάνετε την ανθρώπινη καλοσύνη να φοβάται. Μην τραυματίζετε την εμπιστοσύνη. Κάθε ψεύτικη ιστορία, κάθε κατασκευασμένη ανάγκη, κάθε εκμετάλλευση ενός παιδιού ή ενός ανήμπορου ανθρώπου δεν αφαιρεί μόνο χρήματα από τον περαστικό. Αφαιρεί κάτι πολύ πολυτιμότερο: την πίστη ότι ο ένας άνθρωπος μπορεί ακόμη να στηρίζει τον άλλον.

Τελικά, η επαιτεία είναι κοινωνικό φαινόμενο ή επάγγελμα;

Θεωρώ ότι είναι και τα δύο, αλλά δεν πρέπει να τα συγχέουμε. Είναι κοινωνικό φαινόμενο όταν γεννιέται από πραγματική αδυναμία, αποκλεισμό, φτώχεια ή προσωπική συμφορά. Μπορεί όμως, να μετατραπεί σε επάγγελμα όταν οργανώνεται συστηματικά ως μέσο κέρδους και στηρίζεται στην εξαπάτηση. Η σωστή κοινωνική στάση

οφείλει να γνωρίζει αυτή τη διαφορά: **να στηρίζει την ανάγκη και να αποθαρρύνει την εκμετάλλευση.**

Αν υπάρχει, λοιπόν, ένας κανόνας που θα ήθελα να κρατήσω από εκείνη την συνάντηση με την κοπέλα, είναι απλός: **Πριν αποφασίσεις αν θα δώσεις, κοίταξε.** Όχι μόνο με τα μάτια. **Με τη σκέψη, τη συνείδηση, την ανθρωπιά.** Αν δεν είσαι βέβαιος, μπορείς να προσφέρεις με ασφαλή τρόπο, να κατευθύνεις τον άνθρωπο σε μια αξιόπιστη δομή, να ζητήσεις βοήθεια από αρμόδιο φορέα. Δεν είναι ανάγκη να διαλέξουμε ανάμεσα στην αφέλεια και στη σκληρότητα. Υπάρχει μια τρίτη επιλογή: **Η συνετή καλοσύνη.**

Εγώ, εκείνη την ημέρα, επέλεξα να δώσω τα λίγα κέρματα που είχα. Δεν ξέρω αν έλυσα το πρόβλημα της κοπέλας. Ξέρω μόνο ότι, για λίγα δευτερόλεπτα, δεν την άφησα μόνη απέναντι στο πλήθος των περαστικών. Το βλέμμα της συναντήθηκε με το δικό μου και, μέσα σε εκείνη τη σιωπηλή συνάντηση, **δύο άγνωστοι άνθρωποι αναγνώρισαν ο ένας την ύπαρξη του άλλου.**

Όσο για το σκυλάκι, εκείνο συνέχιζε να με κοιτάζει με την αθώα σοβαρότητα των πλασμάτων που δεν γνωρίζουν από κοινωνικές θεωρίες, οικονομικούς δείκτες και στατιστικές. Ίσως να ήξερε μόνο πως η γυναίκα δίπλα του ήταν ο κόσμος του και πως ο κόσμος, εκείνη τη στιγμή, χρειαζόταν λίγη καλοσύνη. Το βλέμμα του μου φάνηκε σαν ένα μικρό, σιωπηλό χαμόγελο.

Από τότε σκέφτομαι πως η κοινωνία μας μοιάζει με έναν μεγάλο δρόμο. Άλλοι βαδίζουν γρήγορα, άλλοι αργά. Άλλοι κουβαλούν τσάντες γεμάτες, άλλοι άδειες. Άλλοι έχουν σπίτι να επιστρέψουν, άλλοι δεν γνωρίζουν πού θα κοιμηθούν. Κι ανάμεσά μας υπάρχει ένα "αόρατο νήμα" που μας συνδέει. Σήμερα μπορεί να είμαι εγώ εκείνος που προσφέρει· αύριο μπορεί να είμαι εκείνος που χρειάζεται ένα χέρι βοήθειας. Η ζωή δεν μας εγγυάται ότι θα μείνουμε για πάντα στην ίδια πλευρά της ανάγκης.

Γι' αυτό η αξιοπρέπεια του ανθρώπου δεν μπορεί να εξαρτάται από το γεμάτο ή άδειο πορτοφόλι του, ούτε η αξία του από τα ρούχα του, ούτε η τιμή του από την καταγωγή του. Η κοινωνία που θέλει να προοδεύσει δεν μετρά μόνο τον πλούτο της. Μετρά και τον χώρο που αφήνει για τους αδύναμους. Δεν αρκούν οι λαμπρές

βιτρίνες, οι καθαροί δρόμοι και τα γεμάτα καταστήματα, αν ανάμεσά τους περιφέρονται άνθρωποι που κανείς δεν θέλει να κοιτάξει.

Ίσως, λοιπόν, το αληθινό βλέμμα να μην είναι εκείνο που αποκαλύπτει αν ο άλλος λέει την αλήθεια. Ίσως να είναι εκείνο που αποκαλύπτει ποιοι είμαστε εμείς, όταν στεκόμαστε απέναντι στην ανάγκη του.

Το βλέμμα του επαίτη μπορεί να είναι καθαρό ή θολό, αληθινό ή παραπλανητικό. Το δικό μας όμως τι φανερώνει; Φόβο; Περιφρόνηση; Αδιαφορία; Ενοχή; Ή, τέλος, μια ήρεμη διάθεση να βοηθήσουμε χωρίς να ταπεινώσουμε;

Και τότε καταλαβαίνω πως εκείνο το απόγευμα δεν διάβασα μόνο δύο βλέμματα. **Διάβασα, έστω για λίγο, και το δικό μου.** Είδα μέσα του την πάλη ανάμεσα στην καχυποψία και στη συμπόνια, ανάμεσα στη λογική που φοβάται μήπως εξαπατηθεί και στην καρδιά που φοβάται μήπως αδικήσει έναν αληθινά δυστυχισμένο άνθρωπο.

Δεν ξέρω αν πάντα επιλέγω σωστά. Ξέρω όμως ότι αξίζει να προσπαθώ. Να προσπαθώ πάντα!

Γιατί η αρετή, την οποία θεωρούμε ότι έχουμε, δεν είναι η βεβαιότητα πως ποτέ δεν θα κάνουμε λάθος. Θεωρώ, ότι είναι η πρόθεση να πράττουμε με καλή πίστη, σύνεση και μέτρο. Είναι να βοηθούμε χωρίς να επιτρέπουμε την εκμετάλλευση από άνθρωπο σε άνθρωπο. Έιναι να ελέγχουμε χωρίς να εξευτελίζουμε, να προστατεύουμε χωρίς να στιγματίζουμε. Είναι τέλος να δίνουμε, χωρίς να απαιτούμε ευγνωμοσύνη. Και, όταν δεν μπορούμε να δώσουμε χρήματα, να μπορούμε τουλάχιστον **να μη δώσουμε περιφρόνηση!**

Αυτό ίσως είναι και το μεγαλύτερο μάθημα που μπορούμε να αφήσουμε στα παιδιά μας, όταν τα νουθετούμε. Ο κόσμος δεν γίνεται καλύτερος μόνο με μεγάλες πράξεις. Γίνεται καλύτερος και με μικρές, καθημερινές επιλογές μας, όπως, **με ένα βλέμμα που δεν προσπερνά**, έναν λόγο που δεν πληγώνει, μια βοήθεια που δεν ταπεινώνει, μια καταγγελία στις Αρχές όταν υπάρχει εκμετάλλευση, μια αναζήτηση ουσιαστικής βοήθειας όταν υπάρχει πραγματική ανάγκη.

Η καλοσύνη, όταν συνοδεύεται από κρίση, παύει να είναι απλή συγκίνηση και γίνεται κοινωνική αρετή!

Ίσως, τελικά, το βλέμμα να είναι μια μικρή πόρτα! Από τη μία πλευρά βρίσκεται ο άλλος άνθρωπος, με τις πληγές, τις αδυναμίες, τις πονηριές ή τις αλήθειές του. Από την άλλη βρισκόμαστε εμείς, με τις προκαταλήψεις, τους φόβους και τις ενοχές μας. **Η "πόρτα" ανοίγει μόνο όταν αποφασίσουμε να κοιτάξουμε πραγματικά.**

Την επόμενη φορά που θα συναντήσω έναν άνθρωπο με απλωμένο χέρι, ίσως να μην έχω την απάντηση.

Θα έχω όμως μια υπενθύμιση: **Να μην προσπεράσω μηχανικά και αδιάφορα. Να σταθώ. Να δω. Να σκεφτώ. Να πράξω με διάκριση.** Κι αν χρειάζεται να πω **"όχι"**, να το πω χωρίς προσβολή. Κι αν μπορώ να πω **"ναι"**, να το πω χωρίς υπεροψία. Γιατί η ανθρωπιά δεν κρίνεται μόνο από το πόσα δίνουμε, αλλά και από τον τρόπο με τον οποίο κοιτάζουμε εκείνον που έχει ανάγκη.

Κάπου, ίσως, σε έναν άλλο δρόμο, ένα άλλο ζευγάρι μάτια περιμένει. Όχι κατ' ανάγκην χρήματα**. Ίσως μόνο την απόδειξη ότι δεν έγινε αόρατο!** Ότι κάποιος το είδε. Ότι κάποιος αναγνώρισε μέσα στην ταλαιπωρία του έναν **ΑΝΘΡΩΠΟ !**

Αυτό θέλω να κρατήσω από εκείνη τη συνάντηση: Δεν είναι πάντοτε στο χέρι μας να θεραπεύσουμε τη φτώχεια, την αρρώστια ή την κοινωνική αδικία. Είναι όμως στο χέρι μας να μη μεγαλώνουμε την αδικία με την περιφρόνησή μας. Μπορούμε να στηρίξουμε τους θεσμούς που βοηθούν, να προστατεύσουμε τα παιδιά, να καταγγείλουμε την εκμετάλλευση, να προσφέρουμε με σύνεση και, πάνω απ' όλα, να διατηρήσουμε ζωντανή την ικανότητά μας να συγκινούμαστε χωρίς να παύουμε να σκεφτόμαστε.

Γιατί, όταν σβήσουν οι θόρυβοι της αγοράς και μείνουν μόνο οι σιωπές της ημέρας, ίσως να μη θυμόμαστε πόσα κέρματα είχαμε στην τσέπη μας. Θα θυμόμαστε, όμως, αν περάσαμε αδιάφοροι από έναν άνθρωπο ή αν, για μια στιγμή, σταθήκαμε απέναντί του **ως ΑΝΘΡΩΠΟΙ προς ΑΝΘΡΩΠΟ**!.

Και τότε θα καταλάβουμε πως το βλέμμα δεν είναι απλώς ένας τρόπος να βλέπουμε τον κόσμο. Είναι ένας τρόπος **να στεκόμαστε μέσα στον ίδιο μας τον κόσμο**. Άλλο βλέμμα καταδικάζει, άλλο φοβάται, άλλο εκμεταλλεύεται, άλλο παρηγορεί. Το πιο πολύτιμο, όμως, είναι εκείνο που βλέπει καθαρά και αγαπά συνετά.

Ίσως αυτό να είναι και το μικρό θαύμα του δρόμου, μέσα σε μια κοινωνία που βιάζεται συνεχώς, ένα βλέμμα μπορεί ακόμη να μας σταματήσει. Να μας υπενθυμίσει πως πίσω από κάθε πρόσωπο υπάρχει μια ιστορία και πως πίσω από κάθε ιστορία υπάρχει ένας άνθρωπος.

Δεν χρειάζεται να πιστέψουμε τα πάντα. Χρειάζεται, όμως, να μη χάσουμε την ικανότητα να πιστεύουμε στον άνθρωπο.

Κι αν κάποτε το βλέμμα μας συναντήσει ξανά ένα άλλο βλέμμα, ας θυμηθούμε το μάθημα εκείνης της ημέρας. **Ας αφήσουμε τη φρόνηση να κρατά το χέρι της καλοσύνης και την καλοσύνη να μαλακώνει τη φρόνηση.** Ας μάθουμε στα παιδιά μας ότι η αξιοπρέπεια δεν ελεείται αλλά αναγνωρίζεται, ότι η βοήθεια δεν είναι επίδειξη αλλά χρέος είναι χρέος της κοινότητας που ζούμε και τέλος, ότι ο πολιτισμός δεν φαίνεται μόνο στα μεγάλα λόγια, αλλά στην απλή, καθημερινή συμπεριφορά μας απέναντι στον πιο αδύναμο.

Γιατί, τελικά, ίσως το πιο ακριβές βλέμμα να μην είναι εκείνο που καταφέρνει να διαβάσει τον άλλον. Είναι εκείνο που καταφέρνει να διαβάσει **μέσα μας την ευθύνη μας απέναντί του.**

Και κάπως έτσι, το μικρό σκυλάκι που στεκόταν δίπλα στη νεαρή κοπέλα γίνεται στη μνήμη μου κάτι περισσότερο από έναν τυχαίο σύντροφο. Γίνεται ο "σιωπηλός μάρτυρας" μιας μικρής ανθρώπινης συνάντησης με δύο μάτια, ένα βλέμμα, ένα απλωμένο χέρι, λίγα κέρματα και μια στιγμή σιωπής.

Τίποτε σπουδαίο, θα πει κάποιος...!

Κι όμως, μέσα σε αυτή τη μικρή στιγμή κρύβεται ολόκληρη η ηθική μιας κοινωνίας. **Το πώς κοιτάζουμε εκείνον που έχει λιγότερα από εμάς και τι επιλέγουμε να κάνουμε όταν το βλέμμα του συναντήσει το δικό μας.**

Εγώ θέλω να πιστεύω ότι, εκείνη τη στιγμή, το βλέμμα μου δεν προσπέρασε. Κι αν έκανα λάθος, ας με συγχωρήσει η ζωή για την καλοπροαίρετη αφέλειά μου. Αν όμως εκείνο το βλέμμα ήταν αληθινό, τότε λίγα κέρματα έγιναν για λίγο μια μικρή γέφυρα. Μια γέφυρα βοήθειας ανάμεσα σε δύο άγνωστους ανθρώπους.

Και ίσως αυτό να είναι το θαύμα...

Ότι ακόμη και στον σκληρό δρόμο της καθημερινότητας, **ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ μπορεί να γίνει για τον ΑΝΘΡΩΠΟ όχι βάρος, όχι κριτής, όχι εκμεταλλευτής, αλλά ένα μικρό φως!**

Ιωάννης Αθ. Κόντης
Υποστράτηγος ε.α.
Θεσσαλονίκη, Νοέμβριος 2026